

אבחון מודל הפרסונליזציה הרצוי למשתמשי ספריה דיגיטלית המיועדת לסטודנטים בבית ספר לסיעוד / שמש משה

רקע – הלמידה המתקשבת כמו גם השימוש בכלי אינטרנט לצרכי למידה הפכו זה מכבר ללחם חוקה של מהפכת טכנולוגיית המידע שאנו נמצאים במהלכה, העומדת לשנות את אמצעי האגירה העיקרי לידע האנושי מנייר לביטים של מחשב. משמעות הדבר היא כפולה, גם באופן אגירת המידע וגם ביכולת לנייד אותו ממקום למקום במהירות האור. המקבילה והיורשת של הספריה המסורתית, שהיא הספריה הדיגיטלית, האוגרת את המידע האנושי באמצעים אלקטרוניים, מהווה מהפך מושגי. לא עוד אמצעים חזותיים לאחסון הידע כגון נייר או חרס אלא אמצעים טכנולוגיים אשר דורשים המרה לאמצעים חזותיים ומאפשרים בו בעת גם ארגון מחדש ועיבוד לשם הצגת הידע. היכולת לנייד את המידע ממקום למקום מהווה מהפכה של ממש, ומשמעותה שכל המידע יכול להיות זמין בכל מקום ולכל אדם מיד לאחר שנוצר וכך גם מתאפשר שיתוף בצורה אחידה של אלפי מקורות מידע הפזורים על פני תבל בלחיצת כפתור אחת. תוספת חשובה נוספת לספריה הדיגיטלית היא הנגישות הוירטואלית לסוגי הפריטים האגורים בה. פריטים אלה הינם לא רק טקסטואליים אלא גם פריטים שמקורם בדגימת קול, וידאו, סטילס והדמיות. ריבוי סוגי הפריטים מצריך יכולת גבוהה בביצוע פעולות שונות של אחזור והוספת מידע (רשתי, 1997). הספריה הדיגיטלית נמצאת בראשית דרכה וקיימות עדיין שאלות מחקר רבות, הדורשות פתרון לפני שיקבעו לספריה הדיגיטלית תקנים, שיהיו מוסמכים על קהילות המחקר, העוסקות בחקר הספריה הדיגיטלית.

שאלת המחקר – מחקר זה עוסק במציאת פתרון אפשרי לאחת משאלות המחקר החשובות ביותר לגבי הספריה הדיגיטלית בהיבט המידעני, שעדיין לא נמצא לה פתרון מוסכם. שאלה זו היא כיצד ניתן לבנות בספריה הדיגיטלית בצורה היעילה והנוחה פרופיל אישי לכל משתמש, שעל פיו יקבל כל משתמש מידע מותאם אישית. תהליך זה של אספקת מידע מותאם אישית לכל משתמש קרוי בשפה המקצועית פרסונליזציה.

חשיבות המחקר – מחקר זה בוחן תחום מחקר מידעני, שנחקר מעט מאוד וחשיבותו כתחום מחקר עתידי מצוינת המחקרים רבים. הפרסונליזציה כשלעצמה נחקרה רבות, אך בחינה מההיבט המידעני של תהליך הפרסונליזציה בספריה הדיגיטלית, כמעט שלא נעשתה ובמיוחד לא נבחן פוטנציאל התרומה לתהליך של קהילת המעשה הוירטואלית.

מטרת המחקר – חקירת ההיבטים השונים של הפרסונליזציה של המנשק והתוכן של ספריה דיגיטלית על ידי עריכת בחינה משוה לתהליך זה בקרב חברי קהילת משתמשים בתחום הסיעוד, על ידי השוואה של שביעות רצון המשתמשים מכיווני המחקר העיקריים בתחום הפרסונליזציה של הספריה הדיגיטלית. בחינה זו נעשתה על ידי בדיקת שביעות הרצון של משתמשי ספריה דיגיטלית לסיעוד משלושת המודלים המובילים: הפרסונליזציה הישירה, הפרסונליזציה העקיפה והפרסונליזציה מבוססת קהילת מעשה.

שיטת המחקר – עבודת מחקר זו נערכה בשילוב שיטות מחקר כמותיות ואיכותניות. החלק האיכותני של המחקר בוצע בהיקף מוגבל ואין לממצאים אלו משקל רב לכשעצמם, אלא כתוספת הבאה לבסס את המחקר הכמותי. כל אחד משלושת המודלים נבדק על ידי קבוצה נפרדת של נחקרים. בכל קבוצה הופץ שאלון שבדק את שביעות הרצון מההתנסות במודל. בקבוצה שבדקה את הפרסונליזציה הישירה השתתפו 114 נחקרים, בקבוצה השנייה שבדקה את הפרסונליזציה העקיפה השתתפו 126 נחקרים, ובקבוצה השלישית שבדקה את קהילת המעשה השתתפו 112 נחקרים. במקביל בוצעו 30 ראיונות עם נחקרים מתוך אוכלוסיית המחקר. הנחקרים חולקו לפי התנסותם במודלים השונים של הפרסונליזציה לשלוש קבוצות של עשרה, כאשר כל קבוצה התמקדה במודל מסוים, כך שקוימו למעשה שלושה ראיונות חצי מובנים.

ממצאים עיקריים – לגבי הפרסונליזציה הישירה אומנם התגלתה שביעות רצון רבה, אך התגלה קשר ישיר בין איכות נותן השירות לשביעות הרצון ממנו, עובדה המעמיקה בספק את מידת הרצון של ככל המשתמשים מהמודל נעבר לאוכלוסיית המחקר המצומצמת של המחקר.

לגבי הפרסונליזציה העקיפה התגלתה רק שביעות רצון חלקית ולא מעט הסתייגות ממסוגלות הגורם הטכנולוגי לאבחן נכון את צרכי המשתמש ומהחדירה לפריטות המשתמש. כמו כן, נמצאה שביעות רצון של המשתמשים מהפרסונליזציה מבוססת קהילת משתמשים ונד בבד מהדינאמיקה החברתית בקהילה כבסיס לפרסונליזציה ולהתפתחות המקצועית חברתית של חברי הקהילה.

מסקנות – מודל הפרסונליזציה הישירה הוא בעייתי מבחינת המשתמשים, היות והם תלויים בגורם נוסף חיצוני שאמור על סמך הפלט שהם נותנים להעריך נכון את צרכי המידע שלהם. למרות שיש בו יתרון גדול ביחס למשתמשים, שמעדיפים בדרך כלל גורם אנושי בתהליך תפירת פרופיל מידע אישי. ביחס לפרסונליזציה העקיפה רבים היו מודעים ליתרונות המהותיים שיש למודל זה על פני המודלים האחרים, אולם החיסרון הגדול הנוף בכך שהגורם הטכנולוגי גרם למשתמשים רבים להטיל ספק היעילות המודל, למרות שכלפי חוץ ציינו את מעלותיו ולא פסלו אותו לחלוטין.

המודל המועדף לדעת המשתמשים לספק את תהליך הפרסונליזציה למשתמשי ספרייה דיגיטאלית הוא מודל הפרסונליזציה מבוססת קהילת המעשה, המאפשר הפריה והעשרת מידע לחברי הקהילה, תוך שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים.

מס' המיון בספרייה :

025.0661073 שמש.אב תשס"ז

מס' מערכת בספרייה :

1146895